

Regional demokrati

Sammanfattning

I betänkandet behandlas ett antal motioner från allmänna motionstiderna 2007 och 2008 om regional demokrati m.m. Flertalet motioner rör frågor som anknyter till Ansvarskommitténs förslag. Andra motioner gäller regionala styrelseformer och samverkan mellan regioner över nationsgränser.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå samtliga motioner.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Regionala och kommunala styrelseformer	5
Motionen	5
Bakgrund	5
Utskottets ställningstagande	7
Regional samverkan över nationsgränser	8
Motionerna	8
Bakgrund	8
Utskottets ställningstagande	11
Frågor med anknytning till Ansvarskommitténs förslag	12
Motionerna	12
Bakgrund	14
Utskottets ställningstagande	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	16
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Regionala och kommunala styrelseformer**

Riksdagen avslår motion 2008/09:K271 yrkande 2.

2. **Regional samverkan över nationsgränser**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K296, 2007/08:U234 yrkande 1 och 2008/09:K245.

3. **Frågor med anknytning till Ansvarskommitténs förslag**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K232, 2007/08:K238, 2007/08:K248, 2007/08:K249, 2007/08:K252, 2007/08:K254, 2007/08:K276 yrkandena 1–3, 5 och 6, 2007/08:K386 yrkandena 1 och 2, 2007/08:So464 yrkande 1, 2008/09:K201, 2008/09:K228, 2008/09:K230, 2008/09:K271 yrkande 1, 2008/09:K323 yrkandena 1 och 2, 2008/09:K368, 2008/09:T206 yrkande 19 och 2008/09:N311 yrkande 2.

Stockholm den 29 januari 2009

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Margareta Cederfelt (m), Eva Bengtson Skogsberg (m), Yilmaz Kerimo (s), Cecilia Wigström i Göteborg (fp), Helene Petersson i Stockaryd (s), Ingvar Svensson (kd), Phia Andersson (s), Annie Johansson (c), Mikael Johansson (mp), Karl Sigfrid (m), Tone Tingsgård (s), Inger Jarl Beck (s), Birgitta Sellén (c) och Willemo Carlsson (m).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas 27 motionsyrkanden från allmänna motionstiderna 2007 och 2008. Flertalet motionsyrkanden rör frågor som har anknytning till Ansvarskommitténs förslag (SOU 2007:10), bl.a. hur framtida regionbildningar ska avgränsas, fortsatt regionalisering, utvecklingen i vissa regioner, landstingsnivåns framtid och folklig förankring av eventuella nya regioner. Härutöver behandlas motionsyrkanden om regionala och kommunala styrelseformer och samverkan mellan regioner över nationsgränserna.

Motionsyrkandena är förtecknade i en bilaga till betänkandet.

Utskottets överväganden

Regionala och kommunala styrelseformer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande avseende större frihet för regioner och kommuner att själva besluta sina styrelseformer.

Motionen

I motion 2008/09:K271 av Stefan Tornberg och Annie Johansson (båda c) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att kommunallagen bör ändras för att ge större frihet till regioner och kommuner att själva forma sina styrelseformer (yrkande 2). Hur regioner och kommuner väljer att forma sin demokratiska organisation kan enligt motionärerna aldrig vara en nationell angelägenhet så länge organisationen är demokratisk, och de nämner möjligheten att avskaffa styrelsen och endast utse ett fullmäktige, att införa direktvald borgmästare och att pröva majoritetsstyre.

Bakgrund

Gällande ordning

I 1 kap. 1 § regeringsformen slås bl.a. fast att all offentlig makt utgår från folket och att den svenska folkstyrelsen förverkligas genom kommunal självstyrelse. I 8 kap. 5 § föreskrivs att grunderna för kommunernas organisation och verksamhetsformer bestäms i lag och att föreskrifter om kommunernas befogenheter i övrigt och om deras åligganden också meddelas i lag.

Kommunallagen (1991:900) innehåller grundläggande bestämmelser om kommunerna och landstingen och deras befogenheter. I 1 kap. 1 § andra stycket fastslås att kommuner och landsting på demokratins och den kommunala självstyrelsens grund sköter de angelägenheter som anges i denna lag eller i särskilda föreskrifter. I 3 kap. finns bestämmelser om kommunernas och landstingens organisation och verksamhetsformer.

Tidigare fanns principen om kommunal självstyrelse inte uttryckt i kommunalrättslig författningstext. Detta ändrades således genom den nuvarande kommunallagen. Denna innebar bl.a. också en betydligt större frihet för kommuner och landsting att fritt organisera nämndverksamheten.¹

¹ *Kommunallagen. Kommentarer och praxis*, Sveriges Kommuner och Landsting, 2006, s. 127.

I propositionen med förslag om en ny kommunallag anfördes att den kommunala självstyrelsen är ett omistligt inslag i den svenska demokratin (prop. 1990/91:117 s. 14). Att skriva in principen om kommunal självstyrelse i kommunallagen var ett sätt att ytterligare markera vikten av kommunal självstyrelse (s. 22). Enligt regeringen markerade bestämmelsen att det i grunden handlar om en princip för relationen mellan staten och den kommunala nivån och att denna princip gäller för all kommunal verksamhet. Den kommunala självstyrelsen kunde dock aldrig vara total och sålunda ger, anförde regeringen, regeringsformen stöd för att riksdagen genom lag bestämmer bl.a. grunder för kommunernas och landstingens organisation och verksamhetsformer.

Principen om demokrati tillkom senare i kommunallagen. I den då aktuella propositionen anförde regeringen att demokratin som grundläggande princip gäller för alla kommuner och landsting, men hur den utformas konkret är i stor utsträckning en fråga för varje kommun respektive landsting att själv besluta om (prop. 2001/02:80 s. 73). Det finns inte, anförde regeringen vidare, en demokratimodell som passar i alla kommuner och landsting. Regeringen ville med förslaget betona vikten av att alla kommuner och landsting särskilt uppmärksammar vilka effekter olika åtgärder får för den kommunala demokratin. Det ansågs vara av avgörande betydelse för medborgarna att kommuner och landsting på förhand analyserar hur nya organisations-, styr- och verksamhetsformer kan komma att påverka olika gruppers insyn, inflytande och ansvar.

Utredning

Kommundemokratikommittén anförde i sitt betänkande Att vara med på riktigt – demokratiutveckling i kommuner och landsting (SOU 2001:48), som behandlades i nyss nämnda proposition, att utvecklingen av den kommunala demokratin i första hand är en fråga för kommunerna och landstingen (s. 73 f.). Statens uppgift ansågs vara att på olika sätt stödja kommunerna och landstingen, följa arbetet och granska bl.a. rättssäkerhetsaspekterna. De lokala förhållandena och det medborgerliga engagemanget skiljde sig enligt kommittén åt mellan olika kommuner och landsting, och det ansågs inte finnas en demokratimodell som passar överallt. Vissa grundläggande regler för organisation och beslutsfattande borde dock vara lika över hela landet och därför omfattas av kommunallagen. I den utsträckning kommunerna och landstingen själva bestämmer över verksamhetens förekomst, omfattning, organisation och innehåll borde de, enligt kommittén, så långt det är möjligt och på demokratisk väg hitta sina egna lösningar.

Övrigt

Under föregående mandatperiod bedrev Svenska Kommunförbundets och Landstingsförbundets gemensamma demokrati- och självstyrelseberedning ett programarbete under rubriken Brytpunkt – politikens roll i framtiden.

Programarbetet resulterade i ett antal idéer till förnyelse av det demokratiska systemet i kommuner och landsting och sammanfattades i diskussionsunderlaget *Behöver den lokala och regionala demokratin förnyas?* (Sveriges Kommuner och Landsting 2007). Idéerna gäller systematisk medborgarkonsultation, förstärkt folkinitiativ om folkomröstningar, direktvalda områdesstyrelser, medborgerlig konsumentmakt, förstärkt fullmäktige (inklusive färre ledamöter), fullmäktige utan styrelse, majoritetsstyre (kommunparlamentarism) och ökade befogenheter för styrelsens ordförande (inklusive direktval).

I juni 2008 beslutade styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) att fortsätta försöksverksamheten genom att inbjuda intresserade kommuner att delta i utvecklingsarbete för att stärka fullmäktige, ge styrelsens ordförande tydligare ansvar och befogenheter samt att inrätta direktvalda områdesstyrelser (yttrande från SKL:s styrelsemöte 2008-06-13). Styrelsen beslutade även att föreslå regeringen att låta utreda bl.a. försökslagstiftning med majoritetsstyre och förutsättningarna för att kommuner och landsting eller regioner ska ges större möjlighet att själva utforma sina demokratiska institutioner.

Utskottets ställningstagande

Den kommunala självstyrelsen är central i det svenska statsskicket och en av grunderna för det fria folkstyret. I kommuner, landsting och regioner tillförsäkras medborgarna lokalt och regionalt rätten att i demokratiska former avgöra gemensamma angelägenheter.

Utskottet ser positivt på kommunalt och regionalt arbete i syfte att vidareutveckla demokratins funktionssätt och former. Sveriges Kommuner och Landsting bidrar här genom att stimulera till ny försöksverksamhet och driva och stödja pågående utvecklingsarbete. Redan i dag lämnar kommunallagen stort utrymme åt kommuner, landsting och regioner att själva utforma sina demokratiska institutioner. Utskottet bedömer i nuläget det inte som påkallat med någon åtgärd från riksdagens sida för att uppmärksamma regeringen på behovet av att ytterligare öka kommuners, landstings och regioners möjlighet att fritt bestämma sina styrelseformer. Således avstyrker utskottet motion 2008/09:K271 (c) yrkande 2.

Regional samverkan över nationsgränser

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om regional samverkan över nationsgränser med hänvisning till bl.a. en aviserad proposition.

Motionerna

I motion 2007/08:K296 av Mats Sander (m) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att regioner ska kunna ingå avtal med grannregioner både på nationell och på internationell nivå. Att ge regioner möjlighet att själva ingå avtal med andra regioner, inom eller utanför landet, är enligt motionären ett naturligt steg i den fortsatta globaliseringen. I motionen nämns Öresundsregionen, vars handlingsfrihet i dag, enligt motionären, begränsas då det inte är möjligt att ingå egna avtal med alla grannregioner utan att det i vissa fall blir tal om internationella avtal. I motion 2008/09:K245 framför samme motionär ett förslag av liknande innebörd.

I motion 2007/08:U234 av Bodil Ceballos m.fl. (mp) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att lagstiftningen bör anpassas för att i ökad utsträckning möjliggöra interkommunala och interregionala förbindelser (yrkande 1). Enligt motionärerna får genom EU-medlemskapet svenska kommuner och regioner allt oftare uppmaningar att tillsammans med andra kommuner och regioner delta i olika interkommunala eller interregionala aktiviteter, deklarationer, upprop etc. från rent kommunala frågor till sådana som att gemensamt försöka påverka EU eller EU:s stats- och regeringschefer. Diskussionen i fullmäktigeförsamlingarna hamnar dock ofta i frågan om detta ligger inom den kommunala kompetensen och på grund härav kan goda förslag falla trots att alla ledamöter anser dem berättigade och viktiga.

Bakgrund

Gällande ordning

Av 10 kap. 1 § regeringsformen följer att det är regeringen som företräder Sverige internationellt och som ingår överenskommelse med annan stat eller med mellanfolklig organisation. Kommuners och landstings samarbete med utländska dito betraktas inte som internationella överenskommelser med en annan stat.² Svenska kommuner och landsting har inte enligt regeringsformen eller annan lag någon befogenhet att träffa avtal för svenska statens räkning. Regeringsformen lägger dock inte några hinder i vägen för

² Erik Holmberg m.fl., *Grundlagarna*, 2006, s. 443.

svenska kommuners eller landstings samarbete med t.ex. andra nordiska kommuner. Gränserna för kommunernas och landstingens befogenhet att delta i internationellt samarbete avgörs av vad som följer av deras allmänna kompetens enligt kommunallagen (1991:900) och de olika specialförfattningarna på det kommunala området (se SOU 2008:153 s. 485 f.).

Vad gäller den allmänna kompetensen kan här noteras 2 kap. 1 § kommunallagen, enligt vilken kommuner och landsting själva får ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte ska handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan (den s.k. lokaliseringsprincipen). Vad gäller kompetensutvidgande specialförfattningar med internationell inriktning kan här noteras lagen (2001:151) om kommunal tjänsteexport och kommunalt internationellt bistånd. Denna lag innebär att kommuner och landsting i vissa fall får lämna bistånd till andra länder och även exportera sådan kunskap och erfarenhet som finns i den kommunala verksamheten.

Den 26 maj 1977 ingick Danmark, Finland, Norge och Sverige en överenskommelse om kommunalt samarbete över riksgränser (SÖ 1978:1). Överenskommelsen var huvudsakligen en bekräftelse på att nordiska kommuner får ingå samarbetsavtal över riksgränserna, och avsikten var inte att vidga kommunernas kompetens enligt nationell lag. Överenskommelsen ratificerades av Sverige den 9 mars 1978 och påkallade inte lagstiftning i något av de berörda länderna (se prop. 1977/78:44). Enligt överenskommelsen erkänner fördragsslutande stat en rätt för kommuner i det egna landet att samarbeta med kommuner i annat fördragsslutande land om vården av sina angelägenheter, i den mån hinder för sådant samarbete inte finns enligt det egna landets lagar och övriga bestämmelser om kommunernas befogenhet, organisation och verksamhet. Vidare klargörs att erkännandet inte innebär något medgivande av att en kommun ska ha befogenhet att överföra myndighetsutövning till en kommun i ett annat nordiskt land.

Det finns inte någon särskild lagreglering av den kommunala kompetensen vid samarbete mellan vänorter eller vänregioner. Om samarbetet är kompetensenligt får bedömas mot bakgrund av kommunallagens bestämmelser om den kommunala kompetensen och den särskilda lagstiftning som finns för kommunal tjänsteexport och internationell biståndsverksamhet. Regeringen har bedömt att det inte behövs någon ytterligare kompetensutvidgande lagstiftning för att kommunerna och landstingen ska kunna medverka i ett normalt vänorts- eller vänregionssamarbete (prop. 2000/01:42 s. 45).

Opinionsyttringar som rör Sveriges förhållande till andra länder anses enligt praxis inte utgöra en kommunal angelägenhet såvida de inte har stöd i särskilda bestämmelser (RÅ 1990 ref. 9). Frågor av denna art ankommer enligt regeringsformen på regeringen och riksdagen. Däremot har kommunfullmäktiges beslut om deltagande i en västsvensk EG-representation i Bryssel samt om anslag till densamma ansetts kompetensenligt (RÅ

1994 ref. 23). Verksamheten var i det aktuella fallet så gott som helt inriktad på att främja näringslivet i Västsverige, varför den inte allmänt sett kunde sägas vara en exklusiv angelägenhet för staten.

Utredningar m.m.

Frågan om svenska kommuner ska kunna samarbeta med finska och andra utländska kommuner i gemensamma offentlighetsrättsliga samarbetsorgan har utretts av Gränskommunutredningen (SOU 2002:84). Utredningen har föreslagit att det genom överlåtelse av beslutanderätt skapas ett internationellt kommunalförbund med svenska Haparanda kommun och finska Torneå stad. Förslaget har inte genomförts.

På EU-nivå har frågan om gränsöverskridande lokalt och regionalt samarbete aktualiserats bl.a. genom förordning (EG) nr 1082/2006 om en europeisk gruppering för territoriellt samarbete. En s.k. gruppering är en ny juridisk person för territoriellt samarbete inom EU. Tanken har varit att skapa ett samarbetsorgan som i första hand ska falla under gemenskapens regler och inte en viss nationell lagstiftning. Grupperingen ska ha som mål att underlätta och främja gränsöverskridande, transnationellt och/eller inter-regionalt samarbete. Syftet med en gruppering är att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen inom unionen genom att underlätta för medlemsstater, regionala och lokala myndigheter att samarbeta effektivt över nationsgränserna. En grupperings uppgifter ska främst vara begränsade till genomförande av program eller projekt för territoriellt samarbete som medfinansieras av EG genom Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden, men uppgifterna får även omfatta andra särskilda åtgärder som avser territoriellt samarbete med eller utan ekonomiskt bidrag från EG. En gruppering får inte utföra uppgifter som innefattar myndighetsutövning eller åligganden som syftar till att ta till vara statens eller andra offentliga myndigheters allmänna intressen, exempelvis polisiära och föreskrivande befogenheter, rättsväsen och utrikespolitik. Utredningen om territoriellt samarbete inom EU (SOU 2007:105) har utrett frågan om hur EG-förordningen om en europeisk gruppering för territoriellt samarbete förhåller sig till svensk rätt och vilka författningsändringar som den kan föranleda.

I budgetpropositionen för 2009 anför regeringen att den under våren 2009 avser att besluta om en proposition om lag med kompletterande nationella regler till nämnda EG-förordning (prop. 2008/09:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.7).

Frågor om den kommunala kompetensen och kommunal samverkan har nyligen utretts av Kommunala kompetensutredningen (SOU 2007:72). I uppdraget ingick bl.a. att utforma generella riktlinjer för undantag från självkostnads- och lokaliseringsprinciperna och att utreda behovet och konsekvenserna av att tillåta kommuner och landsting att medfinansiera EU:s strukturfonder, ramprogram eller liknande. I sitt betänkande uppmärksam-

mar utredningen att kommunerna i takt med samhällsutvecklingen alltmer har kommit att agera utanför den egna kommungränsen och att detta bl.a. har att göra med ökat internationellt engagemang och samarbete (s. 80). Beträffande kommuners och landstings medfinansiering av bl.a. projekt inom ramen för EG:s strukturfonder och program gör utredningen bedömningen att dessa kan komma i konflikt med lokaliseringsprincipen och föreslår ett undantag från bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (s. 261 f.).

Utredningens förslag har behandlats av regeringen i propositionen Kommunala kompetensfrågor m.m. (prop. 2008/09:21). I propositionen noteras förekomsten av nya behov att frångå de territoriella kompetensbegränsningarna inom kommunernas och landstingens verksamheter till följd av samhällsutvecklingen, bl.a. den ökade betydelsen av internationellt samarbete (s. 24). Regeringen föreslår i propositionen utvidgad kompetens för kommuner och landsting att medfinansiera projekt inom ramen för EG:s strukturfonder och EG:s program (s. 63 f.). Som skäl för förslaget anför regeringen att lokaliseringsprincipen inte ska utgöra hinder för kommuners och landstings internationella samarbete kring satsningar som kan anses motiverade utifrån regional nytta. Propositionen har under innevarande riksmöte behandlats av konstitutionsutskottet, som tillstyrkt propositionen i denna del (bet. 2008/09:KU5). Kammaren har bifallit utskottets förslag (rskr. 2008/09:157).

Utskottets ställningstagande

Sedan tillkomsten av nuvarande kommunallag har svenska kommuner, landsting och regioner blivit alltmer internationella. Inte minst inom EU har den kommunala och regionala samverkan ökat. I första hand är kommunernas, landstingens och regionernas befogenhet att delta i internationellt samarbete en fråga om vad som innefattas i kommunernas allmänna kompetens enligt kommunallagen; detta gäller för övrigt även vid samarbete mellan kommuner, landsting och regioner inom landet. Den allmänna kompetensen innebär bl.a. att en kommun inte får vidta åtgärd uteslutande eller väsentligen i en annan kommuns intresse eller som ska handhas av någon annan, t.ex. staten.

Ibland kan det anses befogat att göra undantag från den allmänna kompetensen. Så har också skett för att öka kommuners och landstings möjlighet att engagera sig internationellt. Frågan om gränsöverskridande lokalt och regionalt samarbete har också aktualiserats inom EU, och regeringen har aviserat en proposition med kompletterande nationella regler i frågan. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2007/08:K296 (m) och 2008/09:K245 (m).

Vad gäller opinionsyttringar som rör Sveriges förhållande till andra länder utgör sådana enligt nuvarande praxis inte en kommunal angelägenhet såvida de inte har stöd i någon särskild bestämmelse. Utskottet anser att

det inte vore förenligt med vårt konstitutionella system att ge kommuner och regioner generell befogenhet att driva utrikespolitiska frågor, även om det sker tillsammans med kommuner och regioner i andra länder inom EU. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet även motion 2007/08:U234 (mp) yrkande 1.

Frågor med anknytning till Ansvarskommitténs förslag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående beredning motioner som rör frågor som anknyter till Ansvarskommitténs förslag.

Motionerna

Flera motioner innehåller förslag i frågor som på olika sätt anknyter till Ansvarskommitténs förslag.

I motion 2007/08:K238 av Magdalena Andersson och Bengt-Anders Johansson (m) föreslås ett tillkännagivande om att avvisa Ansvarskommitténs förslag om regioner. Motionärerna framhåller vikten av regionalt samarbete men delar inte kommitténs förslag på hur ett sådant samarbete ska formeras. De avvisar bestämt den form av centrala enhetslösningar som framförs och förespråkar att Sverige ska kunna styras och utvecklas på olika sätt.

Agneta Berliner m.fl. (fp) framför i motion 2007/08:K276 flera förslag avseende den framtida regionbildningen, däribland i Mälardalen. Motionärerna anför att Sverige behöver funktionella regioner som bygger på människors rörelsemönster. Starka, funktionella och dynamiska regioner bör bejakas, och regionbildningarna bör ske utifrån funktionella samband (yrkandena 1 och 2). Vidare anför de att förutsättningen för skapandet av nya regionbildningar är att dessa är politiskt förankrade på den lokala och regionala nivån (yrkande 3). Ingen del av landet ska tvingas in i en ny storregion, inte heller hindras från att skapa stora regioner. Motionärerna anser också att lagstiftning behövs för att säkerställa att staten genomför reella förhandlingar med kommunala och regionala företrädare innan beslut fattas som innebär större förändringar inom det regionala ansvarsområdet samt att den s.k. finansieringsprincipen ska gälla fullt ut och lagregleras (yrkandena 5 och 6).

I motion 2008/09:K271 av Stefan Tornberg och Annie Johansson (båda c) framhålls betydelsen av en decentraliserad demokrati. Motionärerna anför att regionaliseringen ökar medborgarnas inflytande och att Ansvarskommitténs förslag är i linje med detta. Det är samtidigt angeläget, menar

de, att redan nu diskutera och förbereda nästa steg för att bygga demokratin underifrån genom att flytta makt och inflytande närmare medborgarna, och de föreslår ett tillkännagivande till regeringen om att utreda vilka ytterligare uppgifter som bör flyttas från nationell nivå till folkvalda regionkommuner (yrkande 1).

I motion 2007/08:K254 av Jan Andersson (c) anförs att många uppgifter med fördel skulle kunna föras från staten till den regionala eller lokala nivån och att på sikt länsstyrelserna bör avskaffas för att ersättas av direktvalda regionfullmäktige. I motionen föreslås ett tillkännagivande om förstärkning av den regionala nivån.

I motion 2007/08:K249 av Solveig Zander och Per Lodenius (båda c) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att medverka till att underlätta samverkan över länsgränser. De anser att länsgränser och framtida regiongränser inte får försvåra samverkan över gränserna. Ett område som nämns är kollektivtrafiken.

I motion 2008/09:N311 av Kenneth Johansson (c) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att resurser för tjänster som i dag finns på länsstyrelserna för att genomföra den regionala utvecklingspolitiken inklusive hanteringen av regionala projektmedel och företagsstöd förs över till de kommunala samverkansorganen (yrkande 2).

I motion 2008/09:T206 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp) begärs att regeringen återkommer med förslag till riksdagen om hur länsstyrelsen kan ges en starkare roll för mellankommunal samordning i syfte att nå miljömålen (yrkande 19). Motionärerna anser att det i dag saknas en samordnad lagstiftning om regional utvecklingsplanering, varför det finns ett stort behov av samordning mellan kommuner. I motionen anförs bl.a. att länsstyrelsen bör ges ett tydligt mandat att initiera och driva samordningsfrågor.

Några av motionerna innehåller förslag som rör utvecklingen för en viss region. I motion 2008/09:K323 av Gunnar Andrén och Carl B Hamilton (båda fp) anförs att Gotlands kommun bör bilda en egen region (yrkande 1). Motionärerna pekar på Gotlands särart som ö utan fast vägförbindelse till resten av landet. Att inlemma en ö som Gotland i en annan region och samtidigt söka bevaka och bevara dess särart på samma gång som medborgarinflytande ska utövas och politiskt ansvar utkrävas ligger, anser de, näst intill på gränsen för det omöjliga. Det ligger i farans riktning att Gotlands särart inte tillräckligt beaktas i den fortsatta beredningen av Ansvarskommitténs betänkande varför särskilda förhandlingsmän bör utses för att se till detta (yrkande 2). Förslag av samma innebörd framförs även i motion 2007/08:K386 av Gunnar Andrén (fp) yrkandena 1 och 2. I motion 2008/09:K230 av Jörgen Johansson och Roger Tiefensee (båda c) föreslås ett tillkännagivande om behovet av en sammanhållande kraft i utvecklingen av huvudstadsregionen i Sverige. Att en stark tillväxtregion skapas i Stockholm-Mälardalen är enligt motionärerna en fördel för hela Sverige, och en sådan ska också ses som en motor i landets utveckling. I motion 2008/09:K228 av Lena Asplund och Bertil Kjellberg (båda m) föreslås ett tillkännagi-

vande om att inte bilda en ny storregion i Norrland. De planer som nu börjar ta form skulle enligt motionärerna innebära att en regiongräns dras mitt i en fungerande arbetsmarknadsregion.

Andra motioner innehåller förslag avseende landstingens avskaffande m.m. I motion 2007/08:K232 av Cecilia Widegren (m) anförs att ”den tredje beskattningsnivån” – landsting och regioner – bör avskaffas samtidigt som en statlig solidariskt finansierad patientstyrd vård med hög kvalitet införs. Förslag av liknande innebörd framförs även i motionerna 2007/08:K252 av Else-Marie Lindgren (kd), 2007/08:K248 av Finn Bengtsson och Anne Marie Brodén (båda m), 2007/08:So464 av Anne Marie Brodén och Finn Bengtsson (båda m) yrkande 1 och 2008/09:K201 av Rolf Gunnarsson (m).

Slutligen föreslås i motion 2008/09:K368 av Cecilia Widegren (m) ett tillkännagivande till regeringen om att allmänna val bör föregå bildandet av eventuella storregioner. Enligt motionären har diskussionen om vilka landsting som ska gå ihop och hur gränserna ska dras ofta saknat folklig förankring. Hon anser att människor bör få möjlighet att väga för- och nackdelar mot varandra i samband med en valrörelse eftersom förändringen handlar om hur demokratin ska fungera med längre avstånd, fler personer och olika traditioner.

Bakgrund

Ansvarskommitténs uppdrag bestod i att analysera dagens samhällsorganisation och bedöma om det krävs förändringar av struktur och uppgiftsfördelning inom staten och mellan stat, landsting och kommuner för att klara de utmaningar som de offentliga verksamheterna i framtiden kommer att ställas inför (dir. 2003:10 och 2004:93). I februari 2007 lämnade kommittén slutbetänkandet Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10). Kommittén riktade särskild uppmärksamhet mot områdena regional utveckling och hälso- och sjukvård.

Betänkandet sändes ut på remiss till sammanlagt 510 remissinstanser, som ombads inkomma med yttranden senast den 21 september 2007. Sammanlagt inkom yttranden från 543 remissinstanser, varav 118 på eget initiativ. Remissvaren har sammanställts i en departementspromemoria (Ds 2008:17).

I juni 2007 beslutade regeringen att ge en förhandlingsman i uppdrag att vara en samtalspartner samt samordna diskussionerna mellan kommuner, landsting och andra berörda parter om en förändrad regional indelning (Fi2007/4137). Uppdraget redovisades av förhandlingsmannen i maj 2008 genom promemorian Förändrad regional indelning (Fi2008/3849).

Enligt uppgift från Regeringskansliet är Ansvarskommitténs förslag och det redovisade uppdraget fortfarande under beredning.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats pågår fortfarande beredningen av Ansvarskommitténs förslag. Utskottet anser att denna beredning inte bör föregripas. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2007/08:K232 (m), 2007/08:K238 (m), 2007/08:K248 (m), 2007/08:K249 (c), 2007/08:K252 (kd), 2007/08:K254 (c), 2007/08:K276 (fp) yrkandena 1–3, 5 och 6, 2007/08:K386 (fp) yrkandena 1 och 2, 2007/08:So464 (m) yrkande 1, 2008/09:K201 (m), 2008/09:K228 (m), 2008/09:K230 (c), 2008/09:K271 (c) yrkande 1, 2008/09:K323 (fp) yrkandena 1 och 2, 2008/09:K368 (m), 2008/09:T206 (mp) yrkande 19 och 2008/09:N311 (c) yrkande 2.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:K232 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att avveckla den tredje beskattningsnivån – lands-ting och regioner – i Sverige.

2007/08:K238 av Magdalena Andersson och Bengt-Anders Johansson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avvisa Ansvarskommitténs förslag om regioner.

2007/08:K248 av Finn Bengtsson och Anne Marie Brodén (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska antalet beskattningsnivåer för finansieringen av den gemensamma välfärden från tre till två.

2007/08:K249 av Solveig Zander och Per Lodenius (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att medverka till att underlätta samverkan över länsgränser.

2007/08:K252 av Else-Marie Lindgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slopa landstingen.

2007/08:K254 av Jan Andersson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkning av den regionala nivån.

2007/08:K276 av Agneta Berliner m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bejaka starka, funktionella och dynamiska regioner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regionbildningar ska ske utifrån funktionella samband.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förutsättningen för skapandet av nya regionbildningar är att dessa är politiskt förankrade på den lokala och regionala nivån.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en lagstiftning behövs för att säkerställa att staten genomför reella förhandlingar med kommunala och regionala företrädare innan beslut tas som innebär större förändringar inom det regionala ansvarsområdet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att finansieringsprincipen ska gälla fullt ut och lagregleras.

2007/08:K296 av Mats Sander (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regioner ska kunna ingå avtal med grannregioner både på nationell och på internationell nivå.

2007/08:K386 av Gunnar Andrén (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Gotlands kommun – med sin särart som ö med 16 mil vattenväg till övriga Sverige – bör bilda egen region.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att särskilda förhandlingsmän bör utses för att se till att Gotlands speciella förutsättningar beaktas i samband med att Ansvarskommitténs intentioner om ny organisatorisk indelning och ansvarsförhållanden mellan myndigheter i Sverige blir verklighet.

2007/08:U234 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges lagstiftning bör anpassas för att i ökad utsträckning möjliggöra interkommunala och interregionala förbindelser.

2007/08:So464 av Anne Marie Brodén och Finn Bengtsson (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationell sjukvårdsskatt.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:K201 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa landstingen.

2008/09:K228 av Lena Asplund och Bertil Kjellberg (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nej till en ny storregion i Norrland.

2008/09:K230 av Jörgen Johansson och Roger Tiefensee (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en sammanhållande kraft i utvecklingen av huvudstadsregionen i Sverige.

2008/09:K245 av Mats Sander (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regioner ska kunna ingå avtal med grannregioner på såväl nationell som internationell nivå.

2008/09:K271 av Stefan Tornberg och Annie Johansson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda vilka ytterligare uppgifter som bör flyttas från nationell nivå till folkvalda regionkommuner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändra kommunallagen så att större frihet ges till regioner och kommuner att själva forma sina styrelseformer.

2008/09:K323 av Gunnar Andrén och Carl B Hamilton (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Gotlands kommun – med sin särart som ö med 16 mil vattenväg till övriga Sverige – bör bilda egen region.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att särskilda förhandlingsmän bör utses för att se till att Gotlands speciella förutsättningar beaktas i samband med att Ansvarskommitténs intentioner om ny organisatorisk indelning och ansvarsförhållanden mellan myndigheter i Sverige blir verklighet.

2008/09:K368 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att allmänna val föregår bildandet av eventuella regionkommuner

2008/09:T206 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp):

19. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till riksdagen om hur länsstyrelsen kan ges en starkare roll för mellankommunal samordning i syfte att nå miljömålen.

2008/09:N311 av Kenneth Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att resurser för tjänster som i dag finns på länsstyrelserna för att genomföra den regionala utvecklingspolitiken inklusive hanteringen av regionala projektmedel och företagsstöd förs över till de kommunala samverkansorganen.